

Včasih je že začetna skica optimalna

Stojan Grauf *Slikar in grafik, ki je spontano zavezan naravi, se predstavlja v galeriji Artkit*

Biofilija, torej potreba po povezanosti z naravo, je človeku imanentna, ob novodobnem prepričanju o superiornosti in ekskluzivnem položaju človeka pa se je ta vez skrhal. Danes je narava spet v fokusu, v kulturi in umetnosti pogosto tudi kot predmet manifestativnega aktivizma, za nekatere pa je ta povezanost tudi v umetnosti povsem spontana eksistenčna lega ter integralni del ustvarjalnega procesa.

PETER RAK

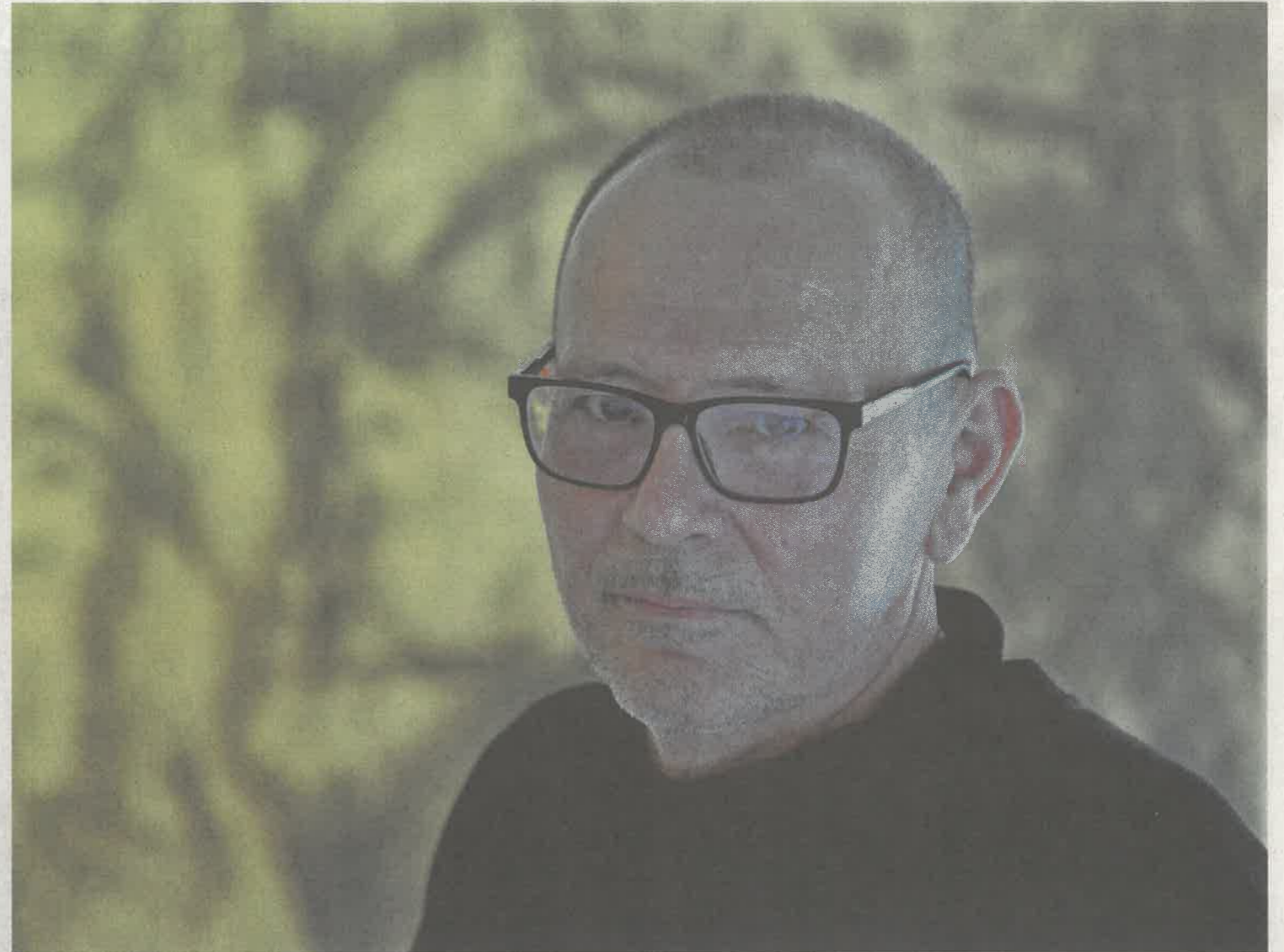
Tudi za Stojana Graufa, ki se z razstavo *Narava v risbi* predstavlja v mariborski galeriji Artkit. Deloval je na različnih področjih vizualne produkcije, od slikarstva in restavracije do zidnih poslikav in

grafičnega oblikovanja, vendar je bila pri njem vedno v ospredju risba. »To je temelj likovnega dela, h kateremu se vedno znova vračam po izletih v slikarstvo, prav tako kot se vedno znova vračam k naravi. Oziroma se od nje sploh nikoli nisem ločil,« pravi. V mladosti ga je zelo privlačilo gledališče oziroma tako scenografija kot tudi kostumografija, a dlje od krajšega izobraževanja pri Meti Hočevar in Alenki Bartl ni prišel.

Prelomnica je bila zanj naveza z njegovim gimnazijskim profesorjem slikarjem Rudolfom Kottnikom, ki se je sicer posvečal drugačnim vizualnim principom, zlasti informelu in geometriji, vendar so bili temelji njegovega življenjskega poslanstva zanj jasno začrtani. Po diplomu na ljubljanski likovni akademiji pri profesorju

Gustavu Gnamušu se je odločil za status samostojnega kulturnega ustvarjalca, kar je sicer pomenilo določeno eksistenčno tveganje, toda tudi ustvarjalno svobodo in neodvisnost.

Kot se glasi zapis ob njegovi zadnji razstavi, celoten njegov likovni opus predstavlja hoja z roko v roki z naravo, saj vztraja pri izpostavljanju te neločljive povezave in subtilnem povezovanju osebnega odnosa, ustvarjanja v naravi in z naravnimi materiali, ki jih tudi sam izdeluje, naravnih motivov in elementarnosti avtorskega izraza, ki ga poudarja primarni likovni medij, risba z ogljem. »Notranja emocija se v naravi razplamti v ekspresivno slikarsko gesto, ko se skozi njo mešajo občutki ob dojetanju zunanega okolja, ki ga s svojo pojavnostjo prevzamejo in navdihnejo.«

»Večina stvari se da urediti brez tehnoloških pripomočkov in tudi brez njih je zame dan pogosto prekratek za vse, kar bi rad naredil,« je dejal Stojan Grauf. FOTO PETER RAK

Stojan Grauf: *Brez naslova*, oglje na platnu FOTO PROMOCIJSKO GRADIVO

Danes je veliko gromoglasnega agitiranja o pomenu narave, morda bi bilo bolj učinkovito, če bi se z njo poistovetili na osebnih in intimnih ravni?

Zame to nikoli ni bilo vprašanje, odnos se je razvil povsem organsko in spontano. Kot otrok sem živel s starši v hiši na robu mesta, okoli so se razprostirali travniki in polja, to je bilo moje okolje za igro. In nato moja ustvarjalna inspiracija ter ne nazadnje prostor za izbiro materiala. V mladosti sem preprosto bombažno platno dobil od stare mame, ki je bila šivilja, denarja za okvir pa nisem imel, zato sem ga naredil kar iz vej. Kasneje so se zadeve seveda spremenile, vendar sem ostal zvest iskanju naravnih materialov, ki tudi v likovnem delu odražajo svojevrstno prvinskost.

Za inspiracijo vam je vedno zadoščala bližnja okolica, nobene potrebe ni bilo po tujih eksotičnih destinacijah.

Še vedno mi povsem zadošča okolica Maribora z Dravo in Pohorjem. Še vedno tudi uživam v vožnji s kanujem po Dravi, kjer počasi drsim po vodni gladini in se mi nikamor ne mudi, in seveda predvsem uživam v slikanju oziroma risanju na obronkih Pohorja ali pa v parku dvorca Betnava, ki ima zame poseben sentimentalni spomin, saj sem tja že kot otrok pogosto zahajal s prababico.

Potrebujem zgodbo, ki mi jo ponuja narava, če ni takoj povsem prezentna, si jo sam ustvarim na podlagi različnih razmišljanj ter vizualnih impresij in občutkov.

Slikanje v naravi se zdi danes povsem anahronistično, zdaj vsi ustvarjajo v bolj ali manj sterilnih ateljejih?

Že mogoče, ampak meni ponuja temeljno inspiracijo. Oziroma potrebujem zgodbo, ki mi jo nudi narava, če ni takoj povsem prezentna, si jo sam ustvarim na podlagi različnih razmišljanj ter vizualnih impresij in občutkov. Včasih naredim v naravi zgolj skice, iz katerih kasneje zgradim novo kompozicijo, velikokrat pa delo zunaj na prostem tudi končam. Kar nekaj poletij sem dan za dnem preživel v parku dvorca Betnava, ki je žal zdaj precej zapuščen; s seboj sem prinesel le akvarelni papir in oglje za skiciranje, sicer pa sem pigmente pridobil kar iz tamkajšnje prsti, različnih rastlin in lubja.

Ostajate zvesti realističnemu narativu, narava ni zgolj izhodišče za stilizirano formo?

Včasih me je zaneslo v stilizacijo in nato tudi v abstrakcijo, vendar

me potem končni rezultat ni zadovoljil. Velikokrat je pravzaprav začetna skica že optimalna in ni treba prav nič več spreminjati. Imajo pa seveda slikarji različni pristopi, če se le spomnim številnih skic mojega profesorja Gustava Gnamuša, ki so na koncu rezultirale v povsem abstraktnem delu oziroma v slikarstvu barvnega polja.

Konteksti razstav vaših del imajo pogosto tudi ekološki podton, vendar so v nasprotju z danes modnimi spektakularnimi in megalomanskimi projekti z alarmantnimi apeli zastavljeni precej bolj subtilno.

Spektakularnost tem in ne nazadnje tudi dimenzij me ni nikoli zanimala, čeprav sem kar nekaj del ustvaril tudi v večjih formatih. Tudi izbira nekonvencionalnih materialov me v resnici ni zanimala, čeprav sem imel nekaj časa navado zbirati naplavljen les in kamne iz stare struge Drave. Vendar je bil to le svojevrsten sugestiven dodatek k posamezni razstavi, kajti sicer razmišljam in delujem po bolj tradicionalnih ustvarjalnih koordinatah. Trenutno se posvečam risbi na posebnih papirjih, ki mi jih je že pred desetletji iz Nemčije prinesel stric, a se jih do zdaj še nisem lotil. Ob svinčniku je bila moje nepogrešljivo orodje vedno tudi radirka, na tem papirju pa z radiranjem takoj nastane zmazek.

Najprej sem bil prepričan, da bom brez radirke izgubljen, nato se je izkazalo, da je prav zanimiva pustolovščina, če na papirju ostane vsaka poteza. Res pa je optimalno tehnike občasno tudi menjati, zdaj se pripravljam tudi na projekt slikanja z jajčno tempero. Ali pa se lotim kakšnega drugačnega manualnega dela, tudi takšnega, ki nima posebne povezave z umetnostjo, recimo priložnostnega mizarstva. Včasih se pošalim, da sem akademski mizar, ampak delo z rokami in obvladovanje metjeja v vseh oblikah je pravzaprav zaščitni znak našega slikarskega čeha.

So motivi narave v ospredju vašega zanimanja tudi, ko ste zgolj obiskovalec galerije in muzeja?

Niti ne, z zanimanjem si ogledam vso produkcijo, sem pa pri tem vse bolj zadržan oziroma si z leti čedalje previdneje doziram vizualne vtise.

Tudi sicer se distancirate od številnih tehnoloških normativov današnjega sveta.

Tudi to se je zgodilo spontano. Že kot družina nismo imeli televizorja, sam nimam niti računalnika niti pametnega telefona. Žena se šali, da živim v svojem vzporednem svetu, vendar sam nikakor nimam tega občutka, večina stvari se da urediti brez tehnoloških pripomočkov. In tudi brez njih je zame dan pogosto prekratek za vse, kar bi rad naredil.